

ภาพสะกิดใจวันสิ่งแวดล้อมของโลก

เรียนบ.ก.มกชน

เมืองไทยมีกระแสบ่อยอย่างหนึ่งที่สืบเนื่องกันมานานแล้ว คือ "นิยมความใหญ่" คึกการอะไรก็ต้องใหญ่ ๆ ทำอะไรก็ต้องใหญ่ ๆ เห็นได้จากชื่อที่พ่วงท้ายว่า "แห่งชาติ" เกือบไปหมด แต่ละคนก็มักแสดงแนวโน้มนำว่าอยากใหญ่

วันอะไรก็ตาม ถ้าเป็นแห่งชาติ ก็จะตื่นเต้น ยิ่งเป็นวันแห่งโลกด้วย ยิ่งเด่นมาก ๆ ดังนั้นถ้าหากชาติไหนภาษาไหนรู้จักอ่อนจุดนี้ หยิบยื่นอะไรมาให้จากข้างนอก แสดงออกสักหน่อยว่านี่คือระดับโลกเชียวนะ จะรีบรับเอามาคุย เอามาแสดงออกเพื่อหวังคะแนนนิยมจากพวกกันเอง

สภาพเช่นนี้ย่อมไม่เจสียวกิดหรือกว่า โลกที่ตนเองอยู่มาตั้งนานนั้น แต่ละชาติแต่ละภาษามีอิทธิพลเท่ากันหรือเปล่า ไม่ว่าอิทธิพลในด้านวัฒนธรรม สังคมที่สร้างค่านิยมเหนือกว่ากัน การศึกษาที่น่าเอาเทคโนโลยีจากกันหนึ่งเข้ามาครอบงำ การเมืองที่ต้องมีการสยบให้เพราะตกเป็นทาสเศรษฐกิจ

พูดถึงโลก ในภาวะที่อยุ่พัฒนาว่า เขาเช่นนี้ จึงรู้สึกว่าเป็นเรื่องใหญ่ จึงเข้าลักษณะ ทำให้เห็นภาพสะท้อนที่ฮือฮากันใหญ่ ซึ่งจริง ๆ แล้ว แม้โลกจะมีขนาดใหญ่ แต่มันก็เป็นความรู้สึกที่มองจากภายนอก และสัมผัสได้ที่เปลือกหรือผิว

ไม่ว่าโลกหรืออะไรที่ฐานกลม แม้จะใหญ่แก่ไหนก็ตาม หากรู้จักมองเจาะ เปลือกมุ่งสู่ทิศทางที่ลึกลงไปยังแก่น ยิ่งมุ่งลงไปมันจะยิ่งเล็กลงไปเรื่อย ๆ แม้ถึงอนุและปรมาณูจะเล็กเพียงไหน ลึกลงไปถึงที่สุดแล้ว ศูนย์กลางหรือแก่นจริง ๆ ย่อมไม่มีอะไรเลย นั่นคือจุดสิ้นสุดของโลกแล้ว

เราจะคิดจะทำอะไรก็ตาม คนที่ตื่นเต้นกับความใหญ่ก็คือคนผู้ตกอยู่ที่เปลือก ยิ่งนำมาโฆษณาอ้างสร้างอิทธิพลให้คนอื่นก็ด้วย จึงน่าจะสังวรณไว้ว่าจะคิดอะไรควรมุ่งศึกษาให้ถึงแก่นแล้ว เริ่มต้นที่แก่นนั้นแหละจะได้ของแท้และสร้างบรรยากาศที่สงบเย็น

พอดีค่ำวันที่ 5 มิถุนายน 2533 มีการโฆษณาว่าเป็นวันสิ่งแวดล้อมของโลก ผมไปอยู่ที่เชียงใหม่เพื่อบรรยายที่แม่โจ้ เรื่องสิ่งแวดล้อมกับการเกษตรในเช้าวันที่ 6 มิถุนายน จึงมีโอกาสนมรายการโทรทัศน์ช่อง 1 ในค่ำวันนั้น

พบรายการของรัฐบาลเรื่องสิ่งแวดล้อมของโลก รู้สึกว่ามันจะเป็นภาพมายามากกว่าของจริง เพราะประการแรก สาระในการกล่าวมันก็เป็นไปตามพิธีการเหมือนเช่นทุก ๆ ปีที่ข่าวนำแล้ว ไม่รู้สึกว่ามีชีวิตชีวาอะไรให้สนใจชมมากนัก เป็นการตามกระแสบุญบางจำพวกที่อยู่ร่วมโลกแต่มีอิทธิพลเหนือกว่า ที่พยายามหนีเอาภาพน่ากลัวมาส่งให้ แต่พฤติกรรมของหลายคนในกลุ่มอำนาจก็รู้ ๆ กันอยู่ว่ามีผลประโยชน์ที่ส่งผลสร้างสรรค์หรือทำลายสิ่งแวดล้อมกันแน่

อาจมีบางกระแสที่แย้งว่า ก็ชาติอื่นภาษาอื่นเขาทำกัน เราไม่ทำได้อย่างไร กระแสนี้ใช่หรือไม่ที่สารภาพความจริงว่า ใจเราหึงพาดตนเองไม่ได้ ในด้านการศึกษาและวิชาการเราก็ชอบอ้างเช่นนั้น ในด้าน

สังคมก็ชอบอย่างนี้นั่นจนกลายเป็นสามัญนัย จึงไม่ต้องสงสัยว่า เราตกเป็นทาสเศรษฐกิจ เขาได้อย่างไร

ในภาคโฆษณาทางโทรทัศน์ในคำวันเดียวกันนั้น บางช่อง ก็มีการเชิญชวนให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะเป็นวันสิ่งแวดล้อมของโลก ทักตามมั่วๆ สายโยงโยย ที่เชื่อมโยงไปถึงการโฆษณาขายเพชรพลอย โดยมิได้เฉลียวใจคิดว่าบางคนอาจจับได้ได้ เพราะการไปซุกเพชรพลอยมาขายมันก็ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

อีกบริษัทหนึ่งโฆษณาธุรกิจประเภทไฮเทค บอกว่าเชิญไฮเทคเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จริง ๆ แล้ว การไปนำวัตถุธรรมชาติมาสร้างเทคโนโลยีมันก็มีผลทำลายสิ่งแวดล้อม เมื่อสร้างเป็นผลสำเร็จรูปแล้วนำมาโฆษณาขาย มันก็มาสร้างอิทธิพลครอบงำภูมิปัญญาคน กำหนดให้คนทำลายสิ่งแวดล้อมหนักยิ่งขึ้นไปอีก

ทั้งสองกรณีสะท้อนหลักการให้เห็นได้ว่า ความดีความไม่ดีมันไม่ได้อยู่ที่ของ หากอยู่ที่คน แม้ว่าคุณกำหนดวันสิ่งแวดล้อมขึ้นมาเพื่อหวังแก้ปัญหา ก็ยังมีคนฉกฉวยโอกาสใช้เป็นเครื่องมือแสวงผลประโยชน์ และคงไม่ต้องอธิบายอะไรมาก การแสวงผลประโยชน์ของคนมันอธิบายตัวเองอยู่แล้วว่า มีผลทำลายสิ่งแวดล้อม ทั้งสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นคนด้วยกันเอง

ผมคิดเอาเอง ไม่ได้นำมาใส่ใจมากนัก จริงไม่จริงหากสนใจคิดก็ลองพิจารณากันเอง.

ระพี สาคริก

8 มิถุนายน 2533